

Projekt implementering av Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom

Sammanfattande rapport för projektåren 2011-2012

Cecilia Werge och Nina Isbäck, projektledare

Projekt implementering av Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom

Projektfakta

- Samverkansprojekt på uppdrag av Äldreförvaltningen Stockholms stad och Hälso- och sjukvårdsförvaltningen Stockholms läns landsting.
- Finansierat med statliga stimulansmedel
- Projektid: 1/ 1 2011 – 31/12 2012
- Budget: 1 800 000 kr/ år. (1 000 000 kr från staden och 800 000 kr från landstinget)
- Bemanning: 150 % projektledning, Cecilia Werge 100 % och Nina Isbäck 50 %. Båda anställda vid Äldrecentrum.
- Styrgrupp bestående av Äldreförvaltningen Stockholms stad (ordf.), Hälso- och sjukvårdsförvaltningen SLL, avd. chef från stadsdel samt Äldrecentrum.

Övergripande uppdrag

- Att stödja en implementering av Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom i staden (oavsett utförare) och utifrån ett samverkansperspektiv även i landstingets verksamheter inom stadens geografiska område
- Vara en part i arbetet med att bygga upp och stödja väl fungerande samverkansformer inom och mellan huvudmännen

Övergripande syfte och mål:

- Syftet med projektet är att verka för att kunskap om riktlinjerna sprids och förankras i verksamheterna (oavsett driftsform) samt att vara en part i att bygga fungerande samverkansformer mellan huvudmännen när det gäller vård och omsorg om personer med demenssjukdom och deras anhöriga.
- Det stora och övergripande målet för projektet är att stödja och driva en implementering av de nationella riktlinjerna för vård och omsorg vid demenssjukdom i Stockholm med särskilt tyngdpunkt på samverkansformer mellan huvudmännen.

Projektår 2011

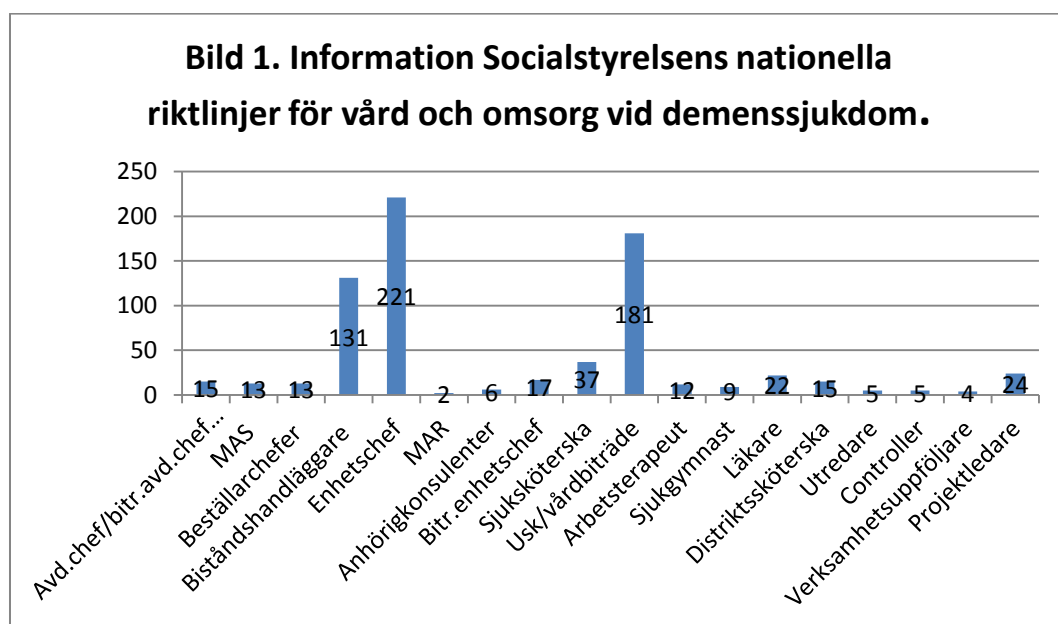
Fokus:

- Informationsspridning
- Nätverk
- Samverkansaktörer
- Regionala samverkanskonferenser

Informationsspridning - att göra riktlinjerna kända

Metod: Sätta samman en entimmas föreläsning där de centrala delarna i riktlinjerna beskrivs och diskuteras. Kontakt med samtliga stadsdelar och erbjuda föreläsning på plats hos dem.

Resultat: Vid årsskiftet har information om de centrala delarna i riktlinjerna givits vid 37 tillfällen och till totalt 732 personer.

Totalt antal personer = 732

Då det inte alltid bjudits in privata utförare till informationstillfällena ute i stadsdelarna har projektet sökt kompensera för detta och säkerställa att även de privata utförarna nås av informationen genom att ha informationstillfällen till privata utförare tillsammans med Äldreförvaltningens Kostenhet vid två tillfällen under året. Projektet har även under våren 2011, i samarbete med kvalitetsregistren Senior Alert och Palliativregistret, vid tre tillfällen inbjudit både kommunala och privata utförare till information på Äldrecentrum.

Nätverk - att lära av varandra

- Ett nätverk över stadsdelsgränserna för personer med nyckelpositioner när det gäller verksamhetsutveckling inom demensområdet startades och träffades under året vid fem tillfällen. Syftet var dels kunskaps- och erfarenhetsutbyte men även att finna områden där man konkret kan samverka och hjälpa varandra. I december 2011 var samtliga stadsdelar representerade i nätverket. Som ett led i samverkansarbetet har även representation från landstingets Demensråd funnits med i nätverket.
- Nätverk för livskvalitetsinstrumentet QUALID (Quality of life in late stage dementia).

I kontakten med stadsdelar i starten av projektet framkom vid flera tillfällen att man kände behov av att kunna följa upp hur de demenssjuka egentligen trivs med omsorgen. Brukarenkäter upplevdes inte helt ge svaret och man saknade bra kompletterande verktyg. Projektet tog då kontakt med Hanna Falk som är forskningsstrateg på Tre Stiftelser och som översatt och validerat livskvalitetsinstrumentet QUALID inom ramen för sin doktorsavhandling ("There is no escape from getting old. Older persons' experiences of environmental change in residential care"; Hanna Falk, Göteborgs universitet) för att lära mer om instrumentet och för att se hur de arbetar med det i verksamheten.

I februari 2011 kom Hanna till Stockholm för att föreläsa om instrumentet under rubriken "Hur kan vi skatta livskvalitet hos personer med svår demenssjukdom? 170 personer deltog vid föreläsningen. Läs mer här:

<http://www.aldrecentrum.se/Utbildning1/Spridning-av-demensriktlinjer/QUALID---instrument-for-att-skatta-livskvalitet/> .

Målgruppen var personer som arbetar inom SÄBO och vid föreläsningen informerade projektet om möjligheten att starta ett nätverk för användandet av Qualid. Ett 30-tal personer nappade på erbjudandet och nätverket hade sitt uppstartsmöte 14 april 2011. Därutöver har två tillfällen genomförts under 2011.

Samverkansaktörer - att bygga strategiskt samarbetsformer

Projektet har strategiskt arbetat med att bygga upp och formalisera samarbete med bl.a. stadsdelar, Demensrådet, CeFAM och minnesmottagningarna för att försöka hitta vägar att tillsammans arbeta med att sprida kunskap och driva förändringsarbete.

Samtliga stadsdelar och de fyra minnesenheter som arbetar gentemot stadsdelarna har alla besökts vid minst ett tillfälle under året och avtal med CeFAM skrevs för 2011

Samarbete har under året även skett med det nationella kompetenscentret Svenskt DemensCentrum och Svenska demensregistret (SveDem).

Regionala samverkanskonferenser - att skapa mötesplatser

I samverkan med stadsdelarna, minnesmottagningar, CeFAM och Demensrådet genomfördes fyra regionala samverkanskonferenser utifrån minnesmottagningarnas respektive upptagningsområden gentemot Stockholms stad. Syftet var att skapa mötesplatser för lokala aktörer att konkret diskutera samverkan kring de demenssjuka och deras anhöriga med dem man faktiskt skall samverka med på hemmaplan. Konferensernas syfte var också att lyfta fram goda exempel från de egna verksamheterna och att klargöra de olika aktörernas roller och ansvar i en samverkan. Under året har konferenserna genomförts enligt följande:

- 31 maj Minnesmottagningen Stockholms Geriatriken och stadsdelarna Kungsholmen, Norrmalm och Östermalm

<http://www.aldrecentrum.se/Utbildning1/Spridning-av-demensriktlinjer/Samverkan-kring-personer-med-demenssjukdom/>

- 5 oktober Minnesmottagningen Brommageriatriken tillsammans med stadsdelarna Bromma, Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta.

<http://www.aldrecentrum.se/Utbildning1/Spridning-av-demensriktlinjer/Samverkan---later-sa-latt-men-ar-sa-svart/>

- 26 oktober Capio Geriatrik tillsammans med stadsdelarna Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Skarpnäck och Södermalm.

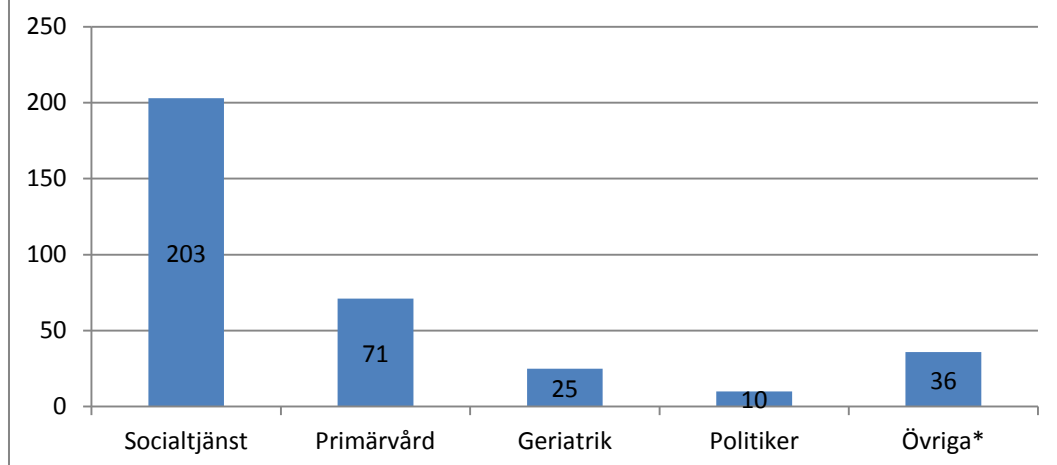
<http://www.aldrecentrum.se/Utbildning1/Spridning-av-demensriktlinjer/Viljan-att-samarbeta-ar-stor/>

- 8 november Minnesenheten Karolinska universitetssjukhuset Huddinge tillsammans med stadsdelarna Hägersten-Liljeholmen, Skärholmen och Älvsjö.

<http://www.aldrecentrum.se/Utbildning1/Spridning-av-demensriktlinjer/Sloseri-att-inte-samverka/>

Totalt deltog 345 personer under de fyra konferenserna. Merparten av deltagarna var från socialtjänsten, men även en hel del från landstingets sida. Totalt fanns på konferenserna representation från 41 % av vårdcentralerna inom stadens geografiska område.

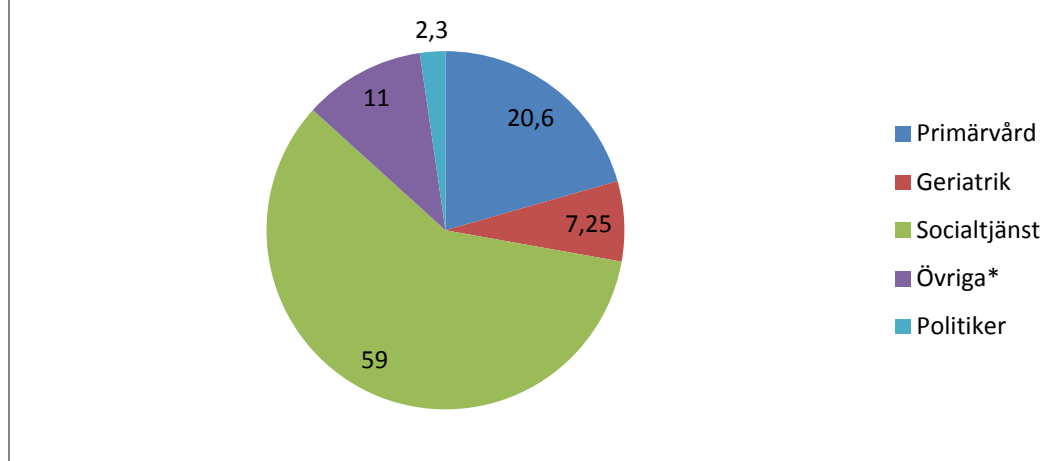
Bild 2 Fördelning deltagare regionala samverkanskonferenser 2011

Totalt antal deltagare= 345

* i kategorin Övriga ingår arrangörer från Äldrecentrum, Demensrådet, CeFAM, Svenskt DemensCentrum samt deltagare från Hälso-och sjukvårdsförvaltningen och Äldreförvaltningen

Bild 3. Fördelning deltagare regionala samverkanskonferenser 2011 i %

Totalt antal deltagare= 345

* i kategorin Övriga ingår arrangörer från Äldrecentrum, Demensrådet, CeFAM, Svenskt DemensCentrum samt deltagare från Hälso-och sjukvårdsförvaltningen och Äldreförvaltningen.

Konferensernas upplägg

- Inledningstal av lokala politiker från stadsdelsnämnd och landsting
- Föreläsningar från de lokala sammanhangen med syfte att klargöra ansvar och roller hos aktörerna, dvs. vem gör vad kring de demenssjuka och deras anhöriga.
- Stadsdelsvisa gruppdiskussioner utifrån frågeställningarna: *Hur kan vi förbättra vår samverkan kring personer med demenssjukdom och deras anhöriga?* samt *Vad behöver jobbas vidare med eller förbättras i den närmaste framtiden? Vad är nästa steg?* Gruppdiskussionerna leddes av samtalsledare och värddar från Demensrådet, Äldrecentrum, minnesmottagningar, stadsdelar och Svenskt DemensCentrum. Dessa hade till roll att se till att grupperna höll ämnet och tiden, men även att se till att alla fick komma till tals, ställa fördjupande frågor och att dokumentera gruppens slutsatser.
- Redovisning av gruppdiskussioner i plenum.
- Avslutningsvis beskrev stadsdelarnas avd. chefer hur de upplevt dagen och hur de planerar gå vidare.
- Resultaten av de stadsdelsvisa gruppdiskussionerna har efter varje konferens sammanställts av projektet och mailats ut till såväl resp. stadsdel som till minnesmottagningar och stödresurser.

Vad kom fram vid de stadsdelsvisa gruppdiskussionerna?

Sammanfattningsvis kan sägas att gruppdiskussionerna vid de regionala konferenserna visat på att det varit värdefullt att på plats få träffa samverkanspartners och att få diskutera kring varandras arbete och yrkesroller samt det gemensamma uppdraget kring de demenssjuka och deras anhöriga.

Diskussionerna gav vid handen att man nu står i början av ett utvecklingsarbete och att mycket finns att göra. Vid varje konferens framfördes att det finns brister och osäkerhet vad gäller kommunikation och informationsöverföring mellan huvudmännen som hindrar samverkan och samarbete mellan aktörerna. Exempel är frågor kring oklarheter vad gäller sekretess och rutiner för vem som gör vad och när och hur man skall träffas. Flera stadsdelar har redovisat planer på förbättringsåtgärder inom den närmaste framtiden. Många ser fram emot ett fortsatt uppföljande samverkansforum.

Vad kom fram i utvärderingarna?

Utvärderingarna genomfördes genom enkät i slutet av dagen vid varje konferens och med frågeställningarna Vad var bra? Vad var mindre bra? och Övrigt?

- Bra med konferensernas upplägg med korta föreläsningar av lokala aktörer och att så många fick komma till tals.

- Värdefullt att få träffa och lära känna olika yrkesgrupper som har i uppdrag att samverka kring de demenssjuka och deras anhöriga. Många uttryckte t.ex. att det var bra att få höra om olika verksamheter, att få ”ansikte” på folk och lättare att få kontakt samt att hitta kontaktvägar.
- Besvikelse över att det saknades representanter från politiker och tjänstemän i beslutsfattande ställning. Vidare att de från dessa grupper som deltog inte var kvar under eftermiddagens stadsdelsvisa gruppdiskussioner.
- Många önskade att det skulle finnas ytterligare utrymme för diskussion kring samverkan.
- Flera pekade på behov av mer hjälp och uppföljning av vad konferenserna lett till vad gäller förbättringar i kontakter och samarbete.

Projektår 2012

Projektmål:

- Ge ett fortsatt stöd till samverkan kring de demenssjuka och deras anhöriga.
- Stödja och stimulera en utveckling av specialiserade hemtjänstgrupper med inriktning demens. Konkretisera vad som är en specialiserad hemtjänstgrupp utgående från de demenssjukas behov.
- Sprida bra och valida verktyg för kvalitets- och teamarbete genom fortsatt nätverk för implementering av kvalitetsverktyget QUALID i särskilda boendeformer.

Fokus:

- Samverkansseminarier
- QUALID
- Specialiserade hemtjänstgrupper

Samverkansseminarier - att ge ett fortsatt stöd till samverkan kring de demenssjuka och deras anhöriga

Vid de regionala samverkanskonferenserna 2011 kunde identifieras tre övergripande och gemensamma utvecklingsområden som projektet valt att gå vidare med under 2012:

- Avtal och samverkansöverenskommelser mellan parter
- Informationsöverföring och sekretess i en samverkan
- Strukturer för konkret samverkan.

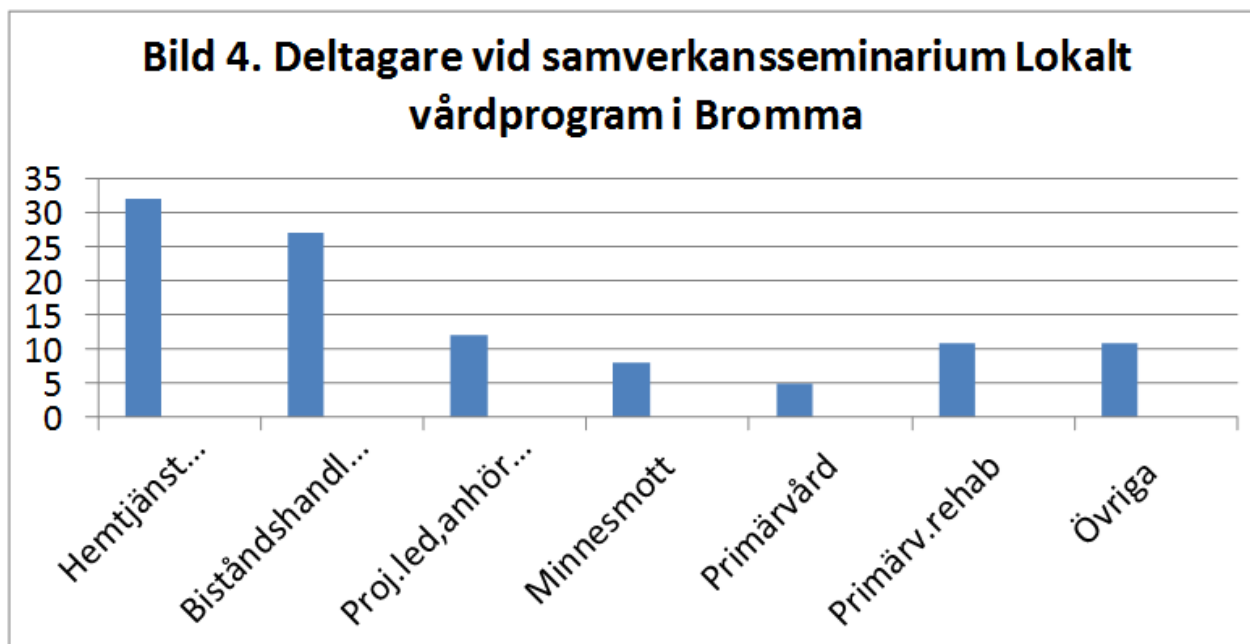
Projektet har under året genomfört två stadsövergripande seminarier (två datum per seminarium, totalt fyra tillfällen) kring de första två frågeställningarna, men i samråd med styrgrupp beslutat skjuta den tredje till 2013. Detta beroende på att det i dagsläget inte finns något riktigt färdigt att visa upp, arbete pågår dock på många håll och genom att skjuta fram tillfället hinner vi få fram verkligt bra exempel att sprida.

Samverkansseminarium 1. 18 samt 25 april 2012

”Lokalt vårdprogram i Bromma”

Bromma SDF, Brommageriatriken, primärvårdsrehab Bromma och Tranebergs VC presenterade sitt gemensamt framtagna lokala vårdprogram.

Totalt 106 deltagare

Övriga : Deltagare från HSF, ÄF, mfl

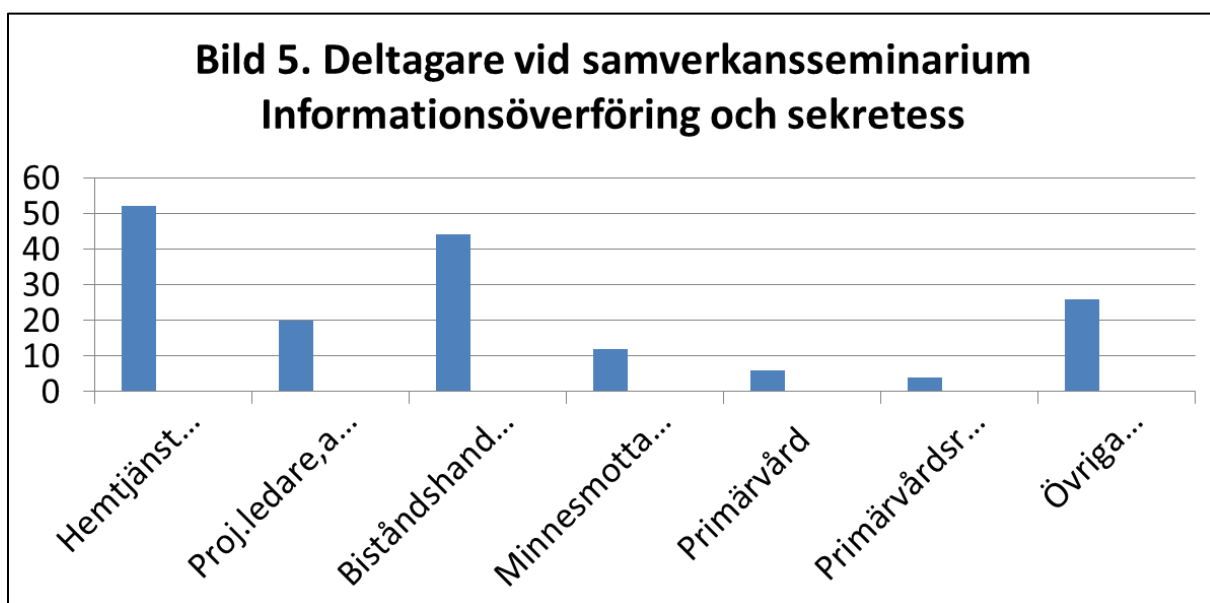
Samverkansseminarium 2. 13 samt 20 september

”Informationsöverföring och sekretess i en samverkan”

Eva Ahlholm, stadsadvokat, Gunnel Blomgren, jurist HSF (13 september), Kerstin Engman, konsult (20 september) samt Gunilla Armanius Björlin, medicinskt ansvarig överläkare vid Stockholmsgeriatriken föreläste om lagar och riktlinjer ur olika perspektiv.

<http://www.aldrecentrum.se/Utbildning1/Spridning-av-demensriktlinjer/Informationsoverforing-och-sekretess-i-en-samverkan/>

Totalt 164 deltagare

Övriga: Deltagare från HSF, ÄF, Äldrecentrum, Socialstyrelsen samt övriga kommuner

QUALID - fortsatt arbete med valida instrument

Under 2012 har projektet fortsatt nätverksarbetet kring livskvalitetsinstrumentet QUALID. Två nätverksträffar har genomförts under våren (8/2 samt 8/5). Vid dessa tillfällen har deltagare förberett och redovisat dels sitt eget arbete med att skapa rutiner kring instrumentet samt även tittat på och presenterat andra instrument som t.ex. GBS-skalan och FAST-skalan. Vid mötet 8/5 kom nätverket överens om att man till hösten åter skulle vilja höra Hanna Falk föreläsa (se 2011) men nu utifrån den modell de arbetat fram på Tre Stiftelser som heter IDA (Individ – Delaktighet – Autonomi) och som är en modell för en salutogen personcentrerad vård- och omsorg där QUALID ingår som en del.

17 oktober genomfördes den föreläsningen i samarbete med Kungsholmens stadsdelsförvaltning, totalt deltog 90 personer.

<http://www.aldrecentrum.se/Utbildning1/Spridning-av-demensriktlinjer/Forelasning-om-Ida-modellen-Hanna-Falk-fran-Tre-Stiftelser-121017/>

Specialiserade hemtjänstgrupper- i samverkan med Äldreförvaltningen

Projektet hade i sin projektplanering för 2012 formulerat ett projektmål att stödja och stimulera en utveckling av specialiserade hemtjänstgrupper med inriktning demens samt att konkretisera vad som är en specialiserad hemtjänstgrupp utifrån de demenssjukas behov.

Då Stockholms stad inför 2012 aviserade att man ville satsa mer övergripande på detta och med särskilda medel stimulera start och vidareutveckling av denna typ av team föll det sig naturligt att projektet och Äldreförvaltningen genomförde ett nära samarbete kring dessa frågor.

Projektet har tillsammans med Äldreförvaltningen formulerat en definition av en specialiserad hemtjänstgrupp samt deltagit i ansökningsförfarande och urvalsprocess. Projektets huvudsakliga roll har dock varit att fungera som stöd för enheternas processer med att skapa och vidareutveckla de specialiserade grupperna.

- 29 mars hölls en "Inspirationsdag kring demensteam i hemtjänsten" i samverkan med Äldreförvaltningen. Totalt deltog 118 personer, från 30 olika hemtjänstenheter. Dagen var tänkt som ett startskott för Äldreförvaltningens satsning på att utveckla specialiserade hemtjänstgrupper med inriktning demens och inbjudan gick ut till samtliga enheter i staden. Dagen var uppbyggd kring fem teman: *Organisation och ledarskap, Metod och arbetssätt, Utbildning och handledning, Anhörigstöd och Samverkan*. Fem specialiserade hemtjänstgrupper från Stockholm föreläste under dessa teman och delade med sig av sitt demensinriktade arbetssätt. Därutöver föreläste Wilhelmina Hoffman, geriatriker och verksamhetschef på Svenskt DemensCentrum om "Demensteam- en förutsättning för vård och omsorg i det egna boendet" och Arthur Henningson från Consider Consultants om "Vad chefen bör tänka på vid start och drift av demensteam".

Varje enhet fick sedan tillfälle att sitta ned och reflektera tillsammans kring frågeställningarna 1. Var befinner ni er nu? 2. Vad skulle ni behöva utveckla? 3. Vad är ert nästa steg?

- 5 september hölls i samverkan med Äldreförvaltningen en uppstartande nätverksträff för de enheter som beviljats medel för att starta eller vidareutveckla specialiserade hemtjänstgrupper med inriktning demens.

<http://www.aldrecentrum.se/Nyheter/Viktig-satsning---hemtjanstteam-med-inriktning-mot-demens/>

Efter uppstarten 5 september tog projektet kontakt med samtliga enheter och har även varit på besök hos ca hälften av dem för att efterhöra vilket stöd de behöver och agera bollplank för idéer och tankar.

- 11 och 18 oktober anordnade projektet två nätverksträffar för personer med uppgift att stödja teamen. Bakgrunden var att flera enheter efterfrågade ett sådant forum för sina utsedda stödpersoner. Träffarna var uppbyggda kring frågeställningar kring vad som ligger i uppdraget, mina/min enhets starka sidor och utvecklingssidor. Totalt deltog 25 av de 34 enheter som beviljats startbidrag,
- 6 december Nätverksträff i samverkan med ÄF med syfte att summera årets aktiviteter och ge ett underlag för vidare planering 2013.